

Istorijos pamoka šeštoje klasėje

Gleb Firsov

Tema:

„Centralizuotų valstybių kūrimasis Vakarų Europoje. Prancūzijos vienijimosi pradžia (XII-XIVa.)“.

Tikslas:

apibendrinti ir susisteminti mokinių žinias apie Vakarų Europos raidą XI-XII a.; remiantis Prancūzijos pavyzdžiu, išmokyti juos nustatyti priežastinius ryšius, lėmusius centralizuotų valstybių formavimąsi Vakarų Europoje.

Šaltinis:

Agibalova E. v., Donskoj G. M. Istorija srednich vekov: Učebnik dlia šestovo klassa obščeeobrazovatelnych škol. 3 izd. Moskva, 1997. S. 123-127.

Pamokos aprašymas

Žadinimas (25 min.)

Pamokos pradžioje mokytojas klasę padalijo į tris grupes po keturis mokinius kiekvienoje ir paprašė grupių nurodyti keletą (mažiausiai tris) plataus masto reiškinių, XI-XII amžiuje apėmusių visas Vakarų Europos šalis. Mokinių siūlymus mokytojas vėliau užrašė lentoje.

XI-XII a. Vakarų Europoje vykę procesai: . feodalinis susiskaldymas;

- Katalikų Bažnyčios galios stiprėjimas ir jos kova su pasaulietine valdžia;
- miestų atsiradimas ir plėtra;
- kryžiaus žygiai;
- eretikų judėjimai;
- rekonkista (Ispanijos atkariavimas iš arabų).

Mokytojas:

„Taigi matome, kad Vakarų Europoje XI-XII a. vienu metu vyko keletas esminių procesų. Jų vienlaikiškumas gali būti atsitiktinis, bet greičiausiai jis liudija tarp tų reiškinių egzistavus tam tikrus ryšius ir dėsninumus.

Per keturias minutes dirbdami grupėse pateikite keletą pasiūlymų, kurie rodytų, jog tarp lentoje išvardytų reiškinių esama tam tikro ryšio“.

Grupių darbo rezultatai buvo užrašyti lentoje ir aptarti visos klasės. Mokytojas atkreipė mokinių dėmesį į svarbesnius loginius ryšius (5 min.).

I grupė

Esant feodaliniam susiskaldymui karalių valdžia silpsta, o Katalikų Bažnyčios, kurią pripažįsta visi Europos gyventojai, - stiprėja. Bažnyčia organizuoja kovą su eretikų judėjimais, kryžiaus žygius ir rekonkistą – Ispanijos atkariavimą iš kitatikių. Miestų atsiradimas ir plėtra lemia natūrinio ūkio irimą, o dėl to nyksta feodalinis susiskaldymas.

II grupė

Stiprėjanti Katalikų Bažnyčios galia skatino feodalinį susiskaldymą, mat popiežiui buvo naudinga kiršinti karalius – tai stiprino jo valdžią. Bažnyčios pakviesti,

Europos gyventojai vyksta į kryžiaus žygius ir dalyvauja rekonkistoje. Bažnyčia kovoja su eretikų judėjimais, kurie plinta randantis ir augant miestams.

III grupė

Dėl ūkio plėtros daugėja gyventojų. Esant feodaliniam susiskaldymui, žemės stoka ir feodalų priespauda verčia valstiečius palikti savo kaimus ir vykti į miestus. Kiti valstiečiai, ieškodami laimės, dalyvauja kryžiaus žygiuose. Tuo pat metu vis daugiau galios įgyja Katalikų Bažnyčia, kuri ima vaidinti svarbų vaidmenį kovojant su eretikais ir rekonkistoje.

Mokytojas

(3 min.). Prie jau išvardytų XI-XII a. Vakarų Europoje vykusių reiškinių mokytojas siūlo pridurti dar vieną – vienijimosi. Jis atkreipia mokinių dėmesį į tai, kad vienijimasis visada susijęs su centrinės valdžios stiprėjimu (juk silpnas valdovas negali didelių teritorijų išlaikyti sau paklusnių), todėl šis procesas dar vadinasi centralizuotų valstybių kūrimusi. Įvairios socialinės grupės skirtingai reaguoja į šalies vienijimąsi ir karaliaus valdžios stiprėjimą.

Prieš pradėdamas paskaitą, mokytojas prašo mokinių grupių išsakyti savo spėjimus, koks buvo įvairių socialinių sluoksnių požiūris į vienijimosi procesą ir nuo ko tai priklausė (5 min.). Mokinių mintis mokytojas užrašė lentoje (4 min.).

Pavyzdys

Stambieji feodalai šį procesą vertino: *neigiamai*, nes dėl vienijimosi:

- neteko valdžios,
- prarado ekonominę nepriklausomybę; iš dalies *teigiamai*, nes:
- pavargo nuo tarpusavio karų,
- norėjo įsigyti rytietišku prekių, o susiskaldymas tam kliudė.

Taip pat sudaromi panašūs sąrašai, rodantys riterių, miestelėnų (amatininkų ir pirklių), valstiečių, dvasininkų požiūrį į vienijimąsi.

Prasmės suvokimas (7 min.)

Mokiniai dirbo poromis. Klausydamasis mokytojo, vienas porininkas žymėjo „+“ prie punktų, kuriuos mokytojo pasakojimas patvirtino, ir „-“ – prie tų, kurie jam prieštaravo. Kitas porininkas užsirašė pasakojime išgirstas naujas mintis.

Apmąstymas (12 min.)

Po paskaitos mokiniai savo ženklus pirmiausia aptarė dviese, o paskui – grupėse. Mokytojas naujas mintis užrašė lentoje stulpeliais kitos spalvos kreida. Tada jis paaiškino namų užduotį.

Namų užduotis

1. „Nunerkite tinklą“, kuriame atsispindėtų įvairių socialinių grupių požiūris į vienijimąsi. Centre užrašykite temą - „Prancūzijos vienijimasis“, o greta mažuose skrituliukuose „Miestelėnų (valstiečių ir t. t.) požiūris“. Aplink šiuos išdėstykite dar mažesnius skrituliukus, į kuriuos įrašoma konkreti informacija, kodėl vienas ar kitas socialinis sluoksnis palaikė vienijamąją karaliaus politiką ar nepalaikė jos. Skrituliukus vieną su kitu sujunkite strėlėmis, nukreiptomis į centrą. Su centru galima sujungti trejopai: vientisa linija, jeigu kalbama apie neabejotiną vienijimosi proceso palaikymą; punktyrine linija, jeigu vienijimuisi iš dalies pritariama; kryžmai perbraukta linija, jeigu procesas nepalaikomas arba jam priešinamasi.

„Tinklai neriami“ atskiruose lapuose. Mokiniai gali įtraukti į juos savų, mokytojo pasakojime nepaminėtų samprotavimų, jeigu juos patvirtina papildomi informacijos

šaltiniai (dirbdami mokiniai naudojami antru vadovėliu ir įvairiomis istorijos enciklopedijomis). Kitos pamokos pradžioje „tinklai“ iškabinami ant lentos, ir mokiniai gali su visais jais susipažinti bei išrinkti geriausią.

2. Perskaitykite vadovėlyje, kaip XII-XIV a. vyko Prancūzijos vienijimasis. Ypač atkreipkite dėmesį į tai, kaip konkrečiuose įvykiuose pasireiškė pagrindiniai pamokoje aptarti vienijamieji veiksniai. Parašykite Prancūzijos vienijimosi proceso santrauką (datos, istorinės asmenybės, įvykiai).

Pamokos analizė

Žadinimo pakopoje buvo naudojami tokie metodai kaip „smegenų šturmas“, sumaišyti loginiai ryšiai ir paskaitai parengianti veikla. Nuoseklus šių metodų taikymas visiškai atitinka kombinuotos pamokos struktūrą: pavyko ne tik patikrinti mokinių žinias anksčiau nagrinėtomis temomis, bet ir jas susisteminti, loginiais ryšiais susieti su naująja tema.

Įdomu, kad, taikydamos sumaišytų loginių ryšių metodą, trys mokinių grupės pasiūlė smarkiai vieną nuo kito besiskiriančius variantus, kurių kiekvienas turi šį tą racionalaus. Įkarštį šiame darbe nuolat skatino ir tai, kad vaikai dirbo su savo pačių, o ne su mokytojo pasiūlytomis idėjomis. Mokinių suformuluoti pasiūlymai padėjo susisteminti jau anksčiau išmoktą medžiagą ir leido pareiti prie tolesnio pamokos etapo.

Prieš paskaitos pradžią mokytojas galėjo užduoti papildomų klausimų, kodėl šalies vienijimasis būtina susijęs su centrinės valdžios stiprėjimu. Šiuo atveju to neprireikė, nes mokinių sudaryti sąrašai ne tik padėjo pasirengti paskaitai, bet ir buvo orientuoti į tolesnį medžiagos sisteminimą namie „neriant tinklus“.

Pasmės suvokimo pakopoje buvo naudojama paskaita. Prieš tai atlikta parengiamoji veikla skatino mokinius suvokti naują informaciją.

Apmąstymo stadijoje mokiniai vėl grįžo prie savo sudarytų sąrašų, ir tai iš esmės jau buvo pasirengimas atlikti namų užduotis. Kadangi „tinklai“ buvo „neriami“ ne pamokoje, o namie, mokiniai galėjo skirti pakankamai laiko tiek jau turimos medžiagos sisteminimui, tiek ir naujos informacijos paieškoms. Jie įgijo galimybę pasireikšti įvairiais darbo aspektais (turinys, struktūra, apipavidalinimas). Pastarasis momentas greta pamokoje taikytų vien tik grupinės veiklos formų buvo ypač svarbus.

Šiokių tokių tradicinio „tinklo“ pokyčius lėmė mokomosios medžiagos pobūdis: kadangi aptariamuoju atveju jos struktūra atspindėjo griežtus logikos dėsningumus, linijos buvo pakeistos strėlėmis. Mokytojo pasiūlyto „tinklo“ tipą taip pat apibrėžia pamokos tikslai. Tradiciniame „tinkle“ iškeliami asociatyvūs ryšiai („Su kuo tai iš principo gali sietis?“), todėl jo struktūra ne tokia griežta, paslankesnė. Iš čia ir didelis tokio „tinklo“ variantiškumas. Humanitarinio pobūdžio pamokose jis tam tikrą objektą apibūdina. Čia pasiūlytasis „tinklas“ išryškina priežasties ir padarinio ryšius („Kas ką lemia?“), yra griežtesnės struktūros ir turi kur kas mažiau variantų. Jį galima pasitelkti medžiagą perteikiant ir rūpinantis jos suvokimu. Trejopos strėlės (tai mokiniams jokių sunkumų nekelia) daro šio „tinklo“ struktūrą „turtingesnę“.

Glebas Firsovas – KMUSR projekto Rusijoje koordinatorius. Ketverius metus mokė istorijos vidurinėje mokykloje. Šiuo metu dėsto kultūrologijos ir semiotikos kursas Nižnij Novgorodo valstybiniame universitete.
